

LA REVISTA

SUMARI:

L'Eficacia de l'esforç individual, conferencia de D. Francesc Cambó als alumnes de l'Escola de Directors de Industries químiques.—Quasi Axiomes, per Carles Soldevila.—Poesía Italiana: Cançó de noces (Giovanni Pascoli), trad. Maria Antonia Salvà.—Lírica Catalana: Sensació del viatge, per J. M. López-Picó.—Llocs comuns de la guerra, per M. Reventós.—Qüestions de llenguatge, per J. Ruyra.—Lletres: Himnes i poemes, Miquel Durà i Tortajada, per Alexandre Plana.—Meditacions sobre l'Arquitectura, per Joaquim Folch i Torres.—La evolució de la pintura a Catalunya en el darrer quart de sigle, per J. Torres Garcia.—Dietari Espiritual.

BARCELONA

MCMXVI

Núm. XXII

ANY II

SUMARI DEL NUMERO 21

Socialisme i finances públiques, *per Miquel Vidal Guardiola*.—Dues generacions, *per Joàn Puig i Ferrer*.—En la Pedagogia dels Bells Oficis, *per Alexandre Galí*.—Moralitats i pretextos, *per J.M. López-Picó*.—Lírica Catalana: Skis, *per Miquel Ferrà*; Atracats a la riba, *per Josep Granger*. De la Pedra de Racine, *per J. Ruyra, trad.*—Teatre i Filosofia, *per J. Farràn i Mayoral*.—Lletres: Cançons, i Elegies de Clementina Arderiu, *per Joaquim Folguera*.—La pintura Catalana contemporània, la seva herència i el seu llegat, de Josep Aragay, *per Josep F. Rafols*.—L'evolució de la Pintura a Catalunya en el darrer quart de segle, *per Joaquim Torres García*.—Dietari espiritual: Exposició del treball a domicili, *per J. Ruiz Castella*.

LLIBRES RECENTS

JOSEP ARAGAY

La Pintura Catalana contemporània la seva herència i el seu llegat

Publicacions de "La Revista"

Preu: Una pesseta

RAMÓN RUCABADO

ELS EDITORS I LA LLIBERTAT DE L'ART

Publicacions de "La Revista"

Preu: Una pesseta

JOAN ARÚS

NOVES CANÇONS

Portada de Josep Obiols

Preu: Dues pessetes

MIQUEL POAL AREGALL

LES DONES DAVANT LA GUERRA

Portada de Josep Obiols

Preu: Una pesseta

JOSEP M. DE SAGARRA

EL MAL CAÇADOR

POEMA

Il·lustracions de Joan Mirambell

Preu: Set pessetes

JOAQUÍN MONTANER

POEMAS INMEDIATOS

Portada d'APA

Preu: Tres pessetes

J. M. LÓPEZ-PICÓ

OP. VII

PARAVLES

POESIES

Preu: Dues pessetes

CARLES SOLDEVILA

PLASENTERIES

Societat Catalana d'Edicions

Preu: Dues pessetes i mitja

Anunci de llibres nous. Una inserció: 2 pessetes. Tres insercions: 5.

LA REVISTA

ANY II.	QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL	AGOST 30
NUM. XXII	ADMINISTRACIÓ: CORTS CATALANES, 613 - BAIXOS	1916
	Suscripció trimestral, 1 pta. — Número solt, 20 cénts.	

L'EFICACIA DE L'ESFORÇ INDIVIDUAL

Conferencia de D. Francesc Cambó als alumnes de l'Escola de Directors de Industries químiques. (19 de febrer de 1916).

Senyors: Poc me pensava jo, les vegades que havia vingut a aquesta casa, a aprendre aquí, a admirar aquí, la obra admirable que aquí s'està realitzant, que'm trobés un dia amb que tingués de col·laborar, encara que fos tan modestament com tinc de col·laborar-hi a aquest esforç admirable que aquí s'està realitzant per a preparar un gran pervenir a Catalunya.

Aquí s'està preparant, en aquesta casa, el pervenir de la indústria expansiva i agressiva catalana.

Hem tingut una indústria, la tenim encara, i al parlar de la indústria catalana s'ha parlat sempre d'una indústria que viu únicament dins de la estuba de l'aranzel, dins d'un marge de protecció extraordinaria. S'ha dit sempre que la indústria catalana no comptava amb l'utilitatge modern, amb la base tècnica que li permetés, en la lliure concurrencia, lluitar amb altres indústries. Aquí, en aquesta casa, se prepara per a la indústria catalana un major enfortiment que li permeti lluitar en el camp obert d'aquesta lluita internacional de la indústria que's prepara com conseqüència de la lluita de les armes. Jo soc un admirador d'aquesta obra; jo no hauria de ser-ne mai més que un admirador.

L'amic Agell me va visitar fa uns dies i me va demanar que jo us vingués a donar aquesta conferència; i jo, que no tinc coneixements de química industrial, ni coneixements

de pedagogia, ni les orientacions de la meua vida m'han portat per aquest camí, vaig quedar parat, sense saber què contestar-li. Me va dir que de mi no esperava per a la conferència més que una cosa: que vingués a donar una nota, una infusió d'optimisme; que'm venia a trobar com optimista, com home entusiasta de l'esforç individual, i que vingués davant de vosaltres a predicar aquesta confiança que jo sento en l'esforç individual. I així fou com vaig acceptar l'encàrrec que'm va fer, en nom de vosaltres, l'amic Agell.

Aquestes càtedres que s'han inaugurat fa poc, de totes les obres iniciades per aquesta Universitat industrial, jo trobo que són la cosa més admirable, i són la cosa més admirable precisament per aquest agermanament que des del primer instant s'ha establert entre'ls homes que estudiën i es preparen per a demà i els industrials que hauràn de posar la seva casa i els seus capitals al servei d'aquestes intel·ligències que aquí s'estàn conreuant. Es tota una obra pedagògica la que's realitza pel sol fet d'haver demanat el concurs dels industrials de Barcelona perquè vinguessin a col·laborar a l'establiment i sosteniment d'aquestes càtedres; i l'establir des del primer instant un contacte ben íntim i ben fondo entre'ls que aquí estudiën i els homes de negocis que dirigeixen explotacions industrials, puix vostre somni ha d'ésser intervenir en la direc-

ció tècnica algún dia, ho trobo una cosa ja senzillament admirable.

Temps enrera llegia jo una obra estudiant el desenrotlló de la indústria al Japó, i feia una observació que jo trobava molt interessant, encara que fos molt poc satisfactoria per a nosaltres els catalans. Deia que les indústries d'un país poden agrupar-se en tres grans indústries, havent-hi després moltes altres indústries, però que ja tenen un aspecte de cosa secundària. Aquestes tres grans indústries són: la indústria tèxtil, la indústria metal·lúrgica i la indústria química. Afegia que en tots els països la seva industrialització ha començat per la indústria tèxtil, perquè les indústries tèxtils són les més senzilles, poden establir-se en qualsevol país, havent-hi poc capital i sense haver-hi quasi preparació tècnica. Les indústries tèxtils, venia a dir, són indústries que estan a l'alcanc de tots els països, fins dels països més endarrerits: basten un capital modest, unes màquines comprades fora i uns obrers amb jornals baixos que les facin moure, i amb poc més se pot tenir una indústria; i així el Japó va començar per la indústria tèxtil.

Les indústries metal·lúrgiques ja són més difícils; requereixen en primer lloc empleu de capital molt major i necessiten en la seva direcció elements de preparació tècnica molt superiors als que necessita la indústria tèxtil.

I deia que la indústria química és la última a què pot arribar la industrialització d'un país; és més, indicava que molts països no hi han arribat; que el Japó sols s'està assajant i que hi ha molts països d'Europa que tenen desenrotlladíssimes la seva indústria tèxtil i la seva indústria metal·lúrgica i no obstant estan molt endarrerits en la seva industrialització química, i és perquè en aquesta, a la vegada que necessitar-se gran capital, se necessita un conjunt de preparació tècnica per part de molta gent i de coordinació i entrellat de varies indústries que's complementen i agermanen, i únicament en un país en què hi hagi una gran preparació i un gran sentit de disciplina pot establir-se aquesta indústria.

Aquí, a Catalunya, tenim molt desenrotllada aquesta indústria primària, la indústria tèxtil, que en aquesta casa s'està treballant per a enfortir i perfeccionar. A Catalunya difícilment podrem tenir mai una gran indústria metal·lúrgica, perquè a Catalunya, per a tenir una gran indústria metal·lúrgica, ens manquen els elements primaris

d'aquesta indústria que altres regions d'Espanya tenen en condicions immensament superiors al que podem esperar aquí.

Però a Catalunya podem tenir un conjunt d'indústries químiques. Les podem tenir i les devem tenir. Si a Catalunya no poguéssim crear—que quasi s'han de crear—les indústries químiques i anar agermanant les unes amb les altres per a enfortir-se totes hauríem de ser un xic pessimistes respecte al pervenir industrial de Catalunya; ens hauríem de donar vergonya que'l nostre país no pogués arribar al grau de major perfeccionament, al grau de major densitat cultural d'un país en la seva evolució industrial, que és l'establiment de la indústria química.

I a això és al que obeeixen aquestes càtedres que ara s'han creat. I heveu de pensar vosaltres que aquesta obra, la de creació de la indústria química a Catalunya, és una obra que, en part principalíssima, a vosaltres està confiada. I això a vosaltres us ha de donar un major estímul per al treball.

Vosaltres, al venir a aquestes càtedres, no sou gent que cerca el cultiu de la ciència pura; vosaltres, en els vostres estudis, cerqueu una finalitat utilitària. Cercar finalitat utilitària a l'estudi no és res que li privi el mèrit, no és res que'l condemni a cosa de segon ordre, secundària. Quan un home té la sort immensa, com la teniu vosaltres, de que'ls esforços en què va a emprar la seva activitat a la vegada que proporcionar-li el benestar material poden contribuir, com és el cas vostre, a fer l'engrandiment del seu país, és això una de les satisfaccions més grans que pot tenir un home i és un dels estímuls més fonsos per a dedicar-se amb tot l'entusiasme a aquesta obra. I penseu que'n vosaltres així se produeix. Del vostre èxit individual en la via, en el camí que aneu a emprendre, dependrà en part principalíssima l'èxit de l'establiment de la indústria química a Catalunya; i de l'èxit de que la industrialització a Catalunya pugui arribar al grau superior del seu desenrotlló dependrà en part principal la salvació de Catalunya. De manera que heveu de pensar que al treballar per vosaltres, al preparar el vostre benestar material, amb el vostre esforç heveu de preparar també l'enfortiment del nostre pervenir econòmic, que en definitiva és el pervenir en tots els aspectes de la nostra terra.

Avui que les coses de la guerra europea preocupen tant a la gent i influeixen

tant en la manera de pensar dels homes, s'està creant al nostre país, i una mica també a fòra, una idea contra la qual convé reaccionar. L'esforç sorprenent que ve realitzant l'Alemanya des que's va començar la guerra, per als que admiren a l'Alemanya sense coneixe-la, els dóna l'impressió que aquests èxits d'Alemanya venen a consagrar la destrucció dels valors individuals. Diuen: Alemanya és forta, Alemanya dóna proves d'aquesta resistència meravellosa, perquè Alemanya ha arribat quasi a la eliminació de l'individu. A Alemanya tot ho és el conjunt, tot ho és la màquina; la personalitat individual quasi ha desaparegut.

Els que això diuen és que coneixen molt incompletament Alemanya o és que tenen una idea completament equivocada de lo que és la personalitat individual. La màquina necessita qui la crea i qui la dirigeix i qui forja cada una de les peces i l'ésser una gran peça de la màquina pot determinar el ésser una gran personalitat. Alemanya ha arribat a la constitució d'aquest conjunt admirable que avui funciona gracies a la existencia d'homes, la personalitat dels quals és accentuadíssima. A Alemanya els serveis van bé perquè cada home ocupa el seu lloc i perquè de cada home, segons el seu temperament i la seva aptitud, se'n treu el màxim de profit possible.

Jo vaig anar a Alemanya anys enrera i vaig voler estudiar alguns serveis. Una de les coses que cridaren la meva atenció a les grans ciutats alemanyes era el servei de la neteja. Me causà sorpresa el veure que'ls carrers de les grans ciutats alemanyes eren immensament més nètts que'ls de totes les altres ciutats que jo coneixia. Però vaig trobar l'explicació, no sols en la màquina, en la organització de l'Estat, sinó en els valors individuals. Vaig parlar amb el cap del servei de neteja de Berlín i vaig quedar admirat de la competència extraordinaria d'aquell home. I vaig veure després, durant alguns dies, com el servei es prestava; i la primera explicació que'm vaig donar de que fossin tan nètts els carrers de Berlín era veure les persones dels escombriaires, veure que eren homes de 30 a 40 anys, forts, admirables, que eren una selecció d'homes. Aquí, a Barcelona, la explicació de que'ls carrers siguin tan bruts, tant com en les deficiències de tota la nostra organització se trobaria contemplant qui són els qui fan d'escombriaires a Barcelona.

Creuen molts que la vida moderna des-

trueix l'individu. Jo crec que la vida moderna no'l destrueix l'individu; lo que fa és que disciplina l'aptitud de l'individu i coordina la acció d'un individu amb la de tots els altres i amb el conjunt. Els homes que's senten forts, la disciplina i la coordinació no la temen mai; la indisciplina sempre és producte dels homes febles. L'home que té confiança en si mateix, que ha mesurat les seves forces, que les ha cultivades i que té confiança en elles, no li implica res l'entrar en un conjunt i ocupar el seu lloc i marxar per camins que troba fressats, perquè sab que dins d'aquest camí podrà perfectament caracteritzar i accentuar la seva personalitat. L'home que no té confiança en ell mateix és l'home que fuig de la disciplina i de la coordinació i arriba a confondre la seva personalitat amb l'extravagancia i busca la caracterització de la seva personalitat en l'estridencia, en la nota dissonant. Me fan l'efecte els que creuen que la personalitat individual és incompatible amb la coordinació del que cregués que un músic dins d'una orquestra, per a accentuar la seva personalitat ha de desafinar, ha de donar notes distintes de les que marca la partitura, ha de fer-se sentir en el conjunt d'una simfonia com una cosa especial que no lliga amb les altres. Això, al músic que ho fes, considerariu tots vosaltres que era un mal músic; però en la vida ordinària hi ha molts que creuen que l'apartar-se del concert general, que'l donar notes estridents per a cridar l'atenció, és genialitat, i que sotmetre's a una partitura i a una direcció i a una disciplina tècnica és una cosa que minva la personalitat individual, que la venç o la destrueix. En la vida, com en una orquestra, cada músic amb el seu paper, amb la solfa, pot donar expressió del seu matís, d'una grandíssima personalitat, sense cap necessitat de destruir el conjunt, sense necessitat de donar notes dissonants.

Avui en el món la selecció entre'ls homes és més raonada, és més racional i és més justa que abans. El desenrotllo de les ciències potser l'aventatge primera que porta és la de que va disminuint cada dia el camp de la casualitat, el camp de la sort. A mida que'ls coneixements en una ciència es van accentuant, el casual, el misteriós, l'imprecís, se va reduint; el raonable, el que's pot preveure, cada dia va ocupant un major espai. I tingueu en compte que la casualitat és la rifa dels ganduls. La esperança que la casualitat a un li resolgui el problema de la vida, el problema del pervenir, el

problema de la nòmina, és la esperança dels que no volen amb el seu esforç ocupar el lloc a què en la vida aspiren.

Aquí, al nostre país, per desgracia, és molt estesa la idea que la tècnica, els perfeccionaments de la tècnica, han fet tornar la vida molt prosaica, han mort o quasi han destruït l'esforç individual. Jo recordo una impressió molt depriment que'm va produir la conversa que vaig sentir a Madrid, en un restaurant, entre un almirall de la esquadra espanyola i uns amics que l'escoltaven. Aquest almirall de la esquadra espanyola, en un andalús molt tancat, estava explicant als altres com els avenços de la indústria de construccions navals havien destruït l'esperit dels marins. Explicava ell que abans el marí havia d'ésser un home intel·ligent, un home audaç, un home genial; avui la funció de dirigir un vaixell i de portar un combat és quasi una cosa mecànica. I recordo que'ls deia: *Figúrense ostez que hoy un acorazao se dirige tocando teclas y que hoy un capitán de barco es, más que un marino, un pianista: toca una tecla y el barco avanza, toca otra y retrocede y, naturalmente, se arma un lio y el barco se hunde.*

Aquell senyor considerava els perfeccionaments de la indústria naval com una cosa que destrueix tota iniciativa per part de l'encarregat de dirigir el vaixell. Aquesta era senzillament la conclusió d'un gandul que no s'havia volgut pendre la molestia d'estudiar lo que havien avençat les construccions navals des que ell va sortir de l'Academia, quan probablement encara hi havia les fragates que anaven amb vela i no comprenia cap dels perfeccionaments de la indústria moderna.

Sense la tècnica, sense la preparació tècnica, un home pot arribar a ésser un geni, pot revolucionar-ho tot, pot arribar a ésser fins l'iniciador d'una tècnica nova: però això és un cas raríssim. I un país que's vulgui montar a base de l'esperança en els genis és un país fatalment condemnat a la ruïna i al fracàs. Un home que no tingui confiança en ell mateix, que no tingui armes, que no tingui un alt concepte del que val l'esforç individual i que no tingui més que genialitat, aquest home serà constantment una mitjanía; podrà ésser un auxiliar, però mai serà un director, mai serà un creador.

Crec, per tant, que'l conreu de la personalitat individual s'ha d'enfortir per medi de la tècnica, i que la fosa, la harmonització

entre la confiança en si mateix i la disciplina, que aquesta confiança per la preparació i l'estudi és el que fa l'home fort que en els temps moderns pot triomfar.

No tot és tècnica, ni els homes han d'estar purament al servei de la tècnica; ha d'ésser una tècnica que estigui al servei dels homes, però els homes s'han de saber preparar les armes amb el concurs de la tècnica.

Jo soc, senyors, un fanàtic de l'esforç individual; però crec que l'esforç individual, que la confiança en l'esforç individual, si no va acompanyada de la preparació per l'estudi, prepara els homes per a llençar-los a la batalla de la vida en condicions de màxima probabilitat de fracàs. Es com un home que tingués tota la confiança en les seves forces i energí física i volgués llençar-se a una batalla sense armes o que si hi anès amb armes no hagués volgut preparar-se estudiant el seu maneig.

Vosaltres sòu gent, com he dit abans, que no's dedica al conreu de la ciència pura, sinó que amb els estudis que haveu emprès, a l'assistir a aquesta càtedra de Directors d'Indústries químiques, us prepareu per a ésser col·laboradors o directors de negocis industrials; de manera que en vosaltres hi ha determinada tendència, el sentit, l'esperit d'un home de negocis.

A mi, la meua carrera m'ha posat en contacte freqüent amb homes de negocis. Se diu generalment a Catalunya que aquí el capital no té empresa. Jo us tinc de dir que en aquesta acusació no sempre presideix la justícia. Jo m'he trobat en moltíssims casos amb homes de capital que coneixien grans negocis i que han desistit de grans negocis per no trobar l'home que'ls dirigís, perquè el contacte amb negocis i homes de negocis també m'ha portat a la convicció que en el món no hi ha negoci substancialment bo ni hi ha negoci de per si dolent. Un negoci és bo si's troba l'home condicionat per a dirigir-lo. Un negoci dolent en mans d'un home que sàpiga dirigir-lo, moltes vegades prospera. El casament d'un home amb un negoci motiva els grans èxits, en la indústria, com en tot.

Se diu que a Espanya si es publicuessin estadístiques veuríem que hi han quantitats enormes de riquesa minera inexplorada i que hi han sense aprofitar salts d'aigua que podrien produir quantitats de força formidable, que transformarien la situació d'Espanya. És veritat. Avui hi ha a Espanya una gran quantitat de riquesa que dorm, de

riquesa que no s'explota; però crec que una de les majors causes de l'endarreriment d'Espanya, més que en les mines no descobertes i en els salts d'aigua no explotats, la trobaríem en els individus que per falta de cultiu són elements de riquesa tan perduts pel país com les mines que estan en el fons de la terra sense que ningú les exploti.

Aquí a Catalunya, ens hem queixat tots i hem atribuït al motiu d'aquestes queixes una de les causes de que Catalunya no tingui un grau de desenrotllo més gran del que té, de que no s'hagi arribat a un agermanament perfecte entre els homes d'estudi i els homes de negocis. És veritat. Aquí, a Catalunya, els homes d'estudi quasi sempre s'han queixat dels homes de negocis i els homes de negocis no han mirat potser sempre amb tota la atenció deguda i amb tot l'afecte que's mereixen els homes d'estudi. Però no culpem únicament als homes de negocis. L'home que estableix un negoci ho fa, pura i exclusivament, per a guanyar diners, per a triomfar amb el seu negoci; i aquí, a Catalunya, desgraciadament els nostres tècnics no sempre han tingut una tècnica prou educada perquè estiguessin al servei dels homes de negocis. A Catalunya hem vist moltíssims casos de tècnics que han arruïnat l'home de negocis que ha posat la seva confiança en ells i cada cas que s'ha produït d'aquests ha estat d'unes conseqüències deplorables i ha produït en l'esperit dels homes de negocis de la nostra terra veritables cataclismes, veritables catàstrofes, i ha motivat aquesta desconfiança que avui tenen en principi contra els tècnics; i és que l'ensenyança tècnica no s'ha donat generalment en les condicions necessàries per a motivar aquesta transcendència pràctica, d'estar al servei dels homes de negocis, per a produir en ells aquest anhel de cercar en el tècnic, com un element que li sàpiga fer guanyar diners.

Jo crec que la manera com s'han organitzat i constituït aquestes càtedres vostres precisament és una garantia que a Catalunya tinguem finalment aquesta conciliació indispensable entre'ls homes d'estudi i els homes de negocis. Tingueu la seguretat que són en quantitat considerable els homes de negocis de la nostra terra que estan desitjant al tècnic que tingui preparació pràctica suficient perquè puguin confiar-s'hi, perquè amb plena seguretat, amb tota la seguretat possible en aquestes coses, puguin posar els seus capitals al servei, a la disposició d'aquests tècnics, perquè els fa-

cin fructificar i els facin guanyar diners.

Convé que vosaltres, els alumnes d'aquestes classes, us cureu d'una mania que, en el nostre país, potser més que en els altres, contribueix considerablement a fer peresosos, a fer ganduls: la de creure en els homes de sort i en els homes de desgracia. Vos predicaràn sempre els fracassats que a ells els ha faltat sort; que'l seu veí, que ha triomfat en la indústria, en el comerç o en la carrera, és perquè la sort ha presidit el seu destí.

Jo he conegut molts homes en la meua vida; he conegut homes que han triomfat i he conegut homes que han fracassat. En les professions lliberals, jo us diré que sempre, fatalment, tots els homes que han triomfat és perquè, en un aspecte o altre, o per la seva intel·ligència, o per la seva preparació, o per la seva voluntat, mereixien triomfar; i els que han fracassat mereixien fracassar. Veureu homes que han fracassat i que són molt intel·ligents, però són homes ganduls, descuidats, sense voluntat; en veureu d'altres que han fracassat tenint voluntat, però estaràn mancats de preparació, o seràn poc intel·ligents; però sempre el fracàs en ells és una cosa fatal.

En el món dels negocis la regla no pot ésser tan absoluta. Jo crec que l'home que fracassa en els negocis porta també en ell mateix la raó del seu fracàs; fracassa perquè mereixia fracassar. El que veiem tots són homes de negocis que han triomfat sense merèixer triomfar. El negoci de vegades porta l'atzar: una especulació afortunada, la sort d'haver trobat, potser sense cercar-lo un element intel·ligent que fos el seu col·laborador, ha permès que aquí, a Barcelona, s'hagin creat grans posicions en la indústria i en el comerç per part de gent que probablement no n'eren mereixedors; però els homes que aquí, a Barcelona, havent establert una indústria o un comerç, han fracassat, si ho estúdieu, si ho analitzeu bé, veureu que l'atzar en el fracàs quasi no hi ha tingut participació; que la causa única del fracàs és deguda exclusivament a manques que a ells els corresponen.

En el nostre país convé fugir de dos esculls, de dos corrents, que determinen en bona part el nostre endarreriment. Hi ha una classe d'homes resignats: els homes que creuen que amb el seu esforç no's poden obrir camí. Són aqueixos homes que aspiren únicament a un empleu, que en l'empleu hi veuen aquest sentit del destí, d'una cosa que'ls resolgui íntegrament el pro-

blema de la vida i ells no s'hagin de preocupar de res; són els homes que cerquen la recomanació, que a tots els que creuen que podem tenir una influència ens amoïnen tots els dies i ens obliguen a tancar les portes de la nostra casa a tots els que s'acosten a nosaltres, perquè no'ns vinguin constantment amb peticions de recomanació que creuen que és la única croça per a fer camí al món; són els resignats que creuen en el refrany castellà de que «no hay hombre sin hombre» i que creuen que constantment s'han d'apuntalar en altres per a caminar. Aquesta llegió dels resignats determina una quantitat considerable de fracassos. Fugiu, joves que m'escolteu, d'aquesta llegió dels resignats, dels qui esperen la recomanació, dels qui aspiren al destí, dels qui confien més en l'home que'ls hagi d'ajudar que en l'esforç que han d'empendre.

Al costat d'aquests hi han els revoltats, els indiscolinats, els que creuen que se'ls ha de resoldre la situació per un valor individual que's pensen tenir, però que no's cuiden mai de revelar. I com que hi ha una desproporció considerable entre les seves pretensions i el seu valor real, se troben en la vida en una decepció constant, perquè l'èxit que tenen és molt menor del que esperen i es creuen tenir-hi dret. Aquests fan la llegió dels protestataris, dels qui tot ho troben malament, dels qui tot ho censuren i si ho miréssim bé seria únicament a ells a qui haurien de censurar, perquè han estat ells els que no han sabut conquistar en la vida la posició que la vida els ofereix.

Crec que haveu de reaccionar contra un i altre d'aquests esculls. No sigueu ni resignats ni revoltats. Tingueu confiança en vosaltres mateixos. Cregueu que el valor individual, ara i sempre, en la vida s'imposarà; que els homes que no tenen un gran concepte de si mateixos, una gran confiança en si mateixos, estan per endavant condemnats al fracàs en les seves empreses, en la seva vida. Però comteu també que l'home que no té més que una confiança en si mateix, però que no cultiva la seva personalitat amb l'estudi i la disciplina, i aquesta personalitat no està disposat a coordinar-la amb totes les coses que'l rodegen i a ocupar un illoc en la vida en el qual pot ser superior per la preparació i l'estudi, està con-

demnat també al fracàs. Cultiu de la personalitat per l'estudi, la tècnica i la disciplina; aquesta és la manera que la preparació faci forts als individus i que aquests individus s'assegurin el triomf en la vida.

Com veieu, això té una importància considerable: individual vostra, i col·lectiva per a la nostra terra. Si vosaltres no sou resignats ni indiscolinats; si vosaltres confieu molt en la vostra personalitat, teniu moltes pretensions, teniu moltes aspiracions, teniu molts desitjos, però vos sabeu preparar per a realitzar-los, veureu com a vosaltres se dirigiran els homes de negocis i com vosaltres sereu els creadors d'aquesta gran indústria química que necessita la nostra terra. Aquella frase de Napoleó als seus soldats, de que cada un d'ells a la motxilla hi portava un bastó de mariscal, crec que's podria parodiar dient que en vosaltres, tots els alumnes d'aquesta classe de preparació de Directors d'industries químiques, que en cada un de vosaltres hi ha un creador o un director d'una gran indústria química de Catalunya.

Depèn únicament de vosaltres que aquests capitals a vosaltres acudeixin i que aquí, a Catalunya, la gran indústria química es creï, i sobre tot que la gran indústria química, un cop creada, triomfi i es perfeccioni. Que no sigui que es creï la indústria química per les ensenyances d'aquesta escola sense saber vosaltres aprofitar-les; que no es creï una indústria i que vosaltres no mereixéssiu que vinguessin els capitals a posar-se al servei de la vostra preparació; que no sigui que vosaltres porteu al capital, als homes de negocis, a un fracàs i un desengany, perquè amb això hauríeu fet un mal immens a la vostra terra. Si vosaltres vos prepareu aquí amb el convenciment que únicament del vostre esforç i de la confiança en vosaltres mateixos depèn que el capital se us posi el dia de demà a la vostra disposició i que la indústria química es pugui crear i desenrotllar-se a Catalunya i lograr per a la nostra terra aquest grau superior de la industrialització per a les lluites que vindran, haureu tingut la satisfacció d'associar la vostra sort individual al major grau de perfeccionament de la indústria catalana.

Res més tinc de dir-vos.

QUASI AXIOMES

No dubto que vivim entre molts miratges, entre múltiples il·lusions patriòtiques. Però som una opinió més resistent que la d'Ultra-Ebre, perquè hem crescut en un combat sense treves.

A Madrid tenen necessitat de contractar catalans o veïns de Catalunya perquè en malparlin sistemàticament. Aquí, en canvi, hi ha sempre tres o quatre periòdics de tolerància fastuosa que reben totes les *bou-tades* dels «descobridors». A més, hi ha crítica indígena... Encara que aquesta, en el seu aspecte dogmàtic, llangueix visiblement. Sembla que una de les condicions essencials per a exercir-la és la d'haver nascut abans de l'any 1865.

***

La màxima terror dels castellanistes s'expressa així:

—Per l'amor de Déu que'ls catalanistes no s'emparin de l'Escola! Fabricarien nacionalistes d'una faisó gairebé automàtica.

Això, en definitiva, val tant com reconèixer la naturalitat de les nostres reivindicacions o la valor extraordinària de les nostres aptituds pedagògiques. Les dugues coses ens afalaguen prou.

***

Quan un català parla radicalment en pro de Catalunya, en l'altiplanície criden:

—No representa l'opinió catalana, sinó un sector minúscol.

Tot seguit fan una menaça extensa, no contra un sector, contra tot Catalunya.

Aquesta inconseqüència no serà mai prou agrada.

***

De tant en tant—temor o cansament—els partits espanyols fan la gara-gara. La fan al partit català més feble.

L'altre, el fort, els fuig i els fugirà sempre.

Això esdevé en virtut d'una llei, no en virtut de cap atzar.

***

Algú, amant de comparances històriques, retreu davant dels nostres ulls exemples per tal d'edificar-nos:

—Guaiteu la Provença adormida en braços de la dolça França. Per què no apreneu d'imitar-la?

Ja n'hem après. Tres segles estiguèrem ensopits en braços de Castella, plens d'un gran voler castellanitzant. La *culpa* del desvetllament no és nostra.

Podem admetre que Catalunya sigui de tan bona geia com Provença; però és indubtable que França és millor reclinatori que Castella.

***

A Castella no hi ha pas una voluntat nacional. Hi ha, en els més concients, l'esperança d'una voluntat.

Diuen: «Tot ço que's veu i tot ço que's sent és podrit; ah, però assota, assota d'aquesta podridura... *aquest poble que calla!*»

Potser aquesta fe en el silenci és un glop d'*hatchis* patriòtic que prenen els crítics un moment abans d'arribar al fons de llurs recerques. Perquè ja és hora que comencin de malfiar-se d'aquest poble que calla amb tanta constància. Podria resultar que no fos cap concentració d'energíes; podria resultar que fos mut, simplement.

***

Al cap d'avall afanyar-se en escatir el nostre plet amb raons ètniques i històriques és un entreteniment superflu.

Tenir una llengua pròpia, una història esclatant, una fesomia genuïna... coses excel·lents per al Nacionalisme. Però no essencials. Una nació és «una voluntat d'unió en el present, de durada indefinida en l'avenir.»

CARLES SOLDEVILA

POESIA ITALIANA

CANÇÓ DE NOCES

GIOVANNI PASCOLI

Guait vostra casa sobre un turonell
sobre estepes florides i ginestres;
i entren, amb l'eco, refilets d'ocell
per les finestres.

Dolç és dormir, mesclant la sòn al cant
del rossinyol! Haver baix la teulada
les oronelles, i sentir l'encant
de llur xerrada

al trenc de l'auga; i quan direu, petit
—és ver, que nostra vida ja no és sola?
—Sí, sí, diràn *és ver, és ver...*—d'un crit
que alegre vola

pel trenc de l'auga, quan encara tot
sembla dormir dins les parets tancades!
—Sembla i no és ver—Les mares, sobre tot
són entregades

a somnis rossos, que no hi ha en llur testa
un cabell blanc:—somniaen que, al jardí,
van estenent, d'una blancor xelesta,
faixes de lli.

MARÍA ANTONIA SALVÁ, trad.

LIRICA CATALANA

SENSACIÓ DEL VIATGE

Jo cerquí la dolcesa
d'anar deixant enrera el meu turment
i em sobta l'escomesa
del món, a contra-cursa, violent.

Volia del viatge
la vaguetat que m'endolcís l'enuig;
i em penetra el paísatge
sense clavar-se'm i em traspassa i fuig.

Arbres, cases, muntanyes.....
La múltiple sageta palpitant
s'endú de les entranyes
en cada punta sang de cada instant.

Ja per noves ferides
no resta espai intacte en el meu còs.
Vibren totes les vides
en la inutilitat del meu repòs.

Han vibrat. No es detura
cap de les altres vides dintre meu.
Han passat. Com és dura
la renovació sense l'adeu!

Han vibrat i han passat, i sense risc
el viatge em fa immòbil.
Viatjar...

Qui viatja?..

Jo que visc,
o bé el que em sembla mòbil?

Jo que un moment he viscut l'hora
que el teu esguard encens,
quan rius callada, tu, a la meva vora
amb els ulls i les dents.

Dóna que em mostres amb esguard diàfan
els horitzons novells;
i els amples ulls tot el paísatge agafen
i amb ell soc dintre d'ells.

Dintre els teus ulls, callada viatgera,
comença el viatjar;
i en jòc contrari, deixo avui enrera
quan avança demà.

I la renglera de les dents és feta
com la ratlla igual
que el paísatge ceneix al lluny. Perfeta
prometença irreal.

J. M. LÓPEZ-PICÓ.

LLOCS COMUNS DE LA GUERRA

ENCARA L'UNITAT D'EUROPA

—He vist els articles de Al. de Tarde i Melchior Palâgyi a la «Revue politique internationale». Me plauen perquè, cosa rara en una polèmica, aclaren i retornen a ses línies primàries una baralla ideològica que, al fer-se vella, començava a mancar de precisió.

—Entre nosaltres era ja cosa sabuda. Aquesta qüestió dels combatents de raça negra i groga, també havia estat considerada per Xenius en les seves «Cartes a Tina».

—No és això el que vull dir. Com senyala Tarde, l'argument a esgrimir en contra dels alemanys, quan aquests titllen d'anti-europeu el deixar intervenir en el combat els africans, no és pas dir-los: El vostre sentiment i la vostra dignitat d'europèus us ve de que no podeu servir-vos de tropes de color; sinó un altre de superior, ço és la qüestió mateixa de la unitat d'Europa. Excusar-se en que l'adversari hauria fet el mateix és un recurs bo per a diaris xovinistes o per a parlamentàries de segona classe. Se discuteix la sort de tots en la divisió d'Europa, doncs mirem, només, aquest problema.

—Per a mi és ben clar: l'unitat era filla de les relacions de pau, i ha desaparegut quan elles han fet defecte.

—Així i tot aquesta unitat superior, Europa havia resistit a tota llei de guerres fins les més terribles guerres de religió. Lluitaven els reis o els governs, s'hi havien apassionat algú cop els pobles, però sense pensar mai en l'implacable oposició i en definitiu triomf d'una raça i una cultura que vingués a informar la vida de Europa.

—Però aquesta ideologia no ens ha de preocupar, car és fruit i no causa de la guerra. Són teories *après coup*, intents de construir el nostre pasat, segons diu Maeterlinck.

Sil El mateix Tarde ho reconeix. Però també ens diu immediatament després d'aquest avís tranquil·litzador la tasca fonda de divisió d'Europa i ens dóna el nom de l'autor màxim d'aquesta tendència, H. S.

Chamberlain. Tarde ens repeteix el que ja sabíem: que els «Grundlagen des XIX Jahrhunderts» són el breuari de l'emperador, que no són pas un llibre despreciable ni mediocre, sinó proveit de l'aparell d'una erudició formidable, i animat per una mena de lirisme tèrbol que inflama l'història i aviva el pensament. Vet-aquí un que no hi creu pas en l'unitat d'Europa, un que no veu després de la desfeta de l'imperi romà, altra cosa sinó el caos ètnic a un cantó i la pura raça germànica a l'altre lluitant amb la tirania religiosa i política que ve del sud.

—Més enllà del Rin, cap intel·lectual de veritat concedirà bel·ligerància científica a les elucubracions de Chamberlain; el tenen pel que realment és, un agitador, un vulgaritzador tot el més, que al difondre les idees les fa simples, esquemàtiques, anticientífiques.

—Doncs així pitjor. El risc no està en les idees complexes, condicionades; la llur perfecció mateixa les fa en aquest cas inassessibles, i per tant inocues.

—Admetem que així sigui. Ben mirat jo penso el mateix; però així i tot, suposant que en efecte Chamberlain és el màxim representant d'una tendència funesta, cal també admetre que aquesta mena de misticisme de la raça no és exclusiu ni original d'Alemanya, que no està a servei exclusiu de cap organització política actual. Sense cercar exemples massa remots, Anglaterra ens en subministra un de lluminosíssim. Parlo de Cecil Rhodes, tal com a l'hora de sa mort ens el revelaren les cartes de son amic Stead. Resulta que Rhodes, als 23 anys, nou sortit d'Oxford, barrejava en les soledats sudafricanes l'especulació amb l'activitat industrial, i el fi de sa filosofia era la dominació i hegemonia de la raça anglesa. A tal fi encaminà tota la seva activitat prodigiosa, i és curiós que mai no's mogué per augmentar les seves riqueses prodigioses, que morí sense que la seva reina l'hagués fet *baronnet* i que repugnava donar una finalitat religiosa a la vida. Sa filosofia, segons ens conta E. Seillière és

aquesta: Déu no pot limitar el seu esforç a un poble en un recó de món; doncs, res de suposar un poble destinat a una al·liança especial amb la divinitat com pretengué el poble d'Israel. La civilització ha d'ésser per a tot el món, però com a instrument de ella només els pobles de raça blanca poden entrar en qüestió. Dintre dels blancs, els pobles de llengua anglesa són, per universal consentiment, els cridats a realitzar l'ordre, la llibertat i la justícia; si obríssim sobre tal qüestió un plebiscit, el primer vot se'l donaria cada poble a si mateix, però la quasi totalitat dels segons vots seria per a Anglaterra.

—Veritat que una tal concepció del món i de l'història no sembla la d'un graduat d'Oxford, sinó la d'un home sense cultura i amb una enorme voluntat, un d'aquests reformadors místics i polítics que presenyalen la reforma en terres germàniques i que Chamberlain estima tant? L'ideal en Rhodes com en Wiclyff, en Huss, en Eckhardt, o en Böhme, és donar consciència a son país de la missió que té: pendre la responsabilitat dels pobles atrassats. Si Rhodes va admetre la col·laboració dels nordamericans i dels alemanys en la seva tasca (és ben sabut que fou amistosament acollit pel Kaiser, i que estengué a benefici dels estudiants colonials alemanys la llista de pensions per ell fundada) és perquè els yankees portaven als anglesos l'aventatge de sa experiència com a *pionniers* de la civilització en terres noves i perquè els alemanys tenien més viu que els anglesos aquest esperit místic de la raça. Però així i tot Rhodes pecà contra l'unitat d'Europa i prou se veié en l'hora tràgica de la guerra quan les dues races europees toparen a les vores de l'Orange. En lloc de col·laboracions i ajuda entre pobles, foren els canons i la llista de Lord Roberts els que entraren en joc.

—Malgrat el que diu, jo no veig parió entre els dos casos. Rhodes és en primer lloc un isolat i intel·lectualment un rústec, com vosté mateix ha convingut. Compari això amb la qualitat i copia de figures que té a Alemanya el misticisme de la raça. Són Leibniz protestant contra la intrusió de França; Klopstock i Lessing en la literatura; són les lliçons de Hegel i de Gervinus. Aquest últim en 1830 ja ens dóna la mateixa tesi de Chamberlain: Germania creadora de l'única cultura digna d'aquest nom; els seus fills hereus espirituals dels de la Hèl·lada. El reste d'Europa somreia genero-

sament davant d'aquesta vanitosa utopia fins que esdevingué Königgratz i Sedán. Després el pensament d'un providencialisme especial de la raça germànica ja no sembla tan risible i les formulacions successives, sobre tot el llibre famós de Chamberlain i el fascicle anònim «L'emperador, la cultura i l'art» criden l'atenció i el comentari de tota Europa. El poder de tal doctrina se demostra veient com ella traspua en el pròleg de la «Política alemanya» que acaba de publicar el príncep de Bülow i, sobre tot, en haver convertit l'insomni arqueològic d'un erudit en un símbol moral fecundíssim. Tal és el cas de la fortuna pòstuma alcançada a Alemanya pel comte de Gobineau. La comprensió que des del primer moment va tenir, de part de Wagner i de Nietzsche, son pensament de la superioritat germànica que durant segles pogué triomfar mercès a les infusions de sang franca lombarda o goda del caos ètnic, del morbo mediterrani; breu, tota la tesi mística de l'al·liança especial dels alemanys amb la divinitat. No poc hi ajuda l'odi de Gobineau per la democràcia i son instrument: la revolució. La lògica continuació de tal doctrina porta a extrems absurdes: així el pamphlet de què abans parlava ve a suposar que tot bon francès, és a dir el que fos pur germànic de la França, devia alegrarse dels successos de 1870 que havien alliberat el país de la dinastia corsa, suprema emanació del caos mediterrani.

—L'única cosa que compensa l'orgullosa tesi alemanya és la repetida confessió de que no tenen una cultura. Sí, una civilització mecànica, material; però no, una cultura com la de la França de *l'ancien régime* o l'Anglaterra, o l'Itàlia renaixent de les ciutats-estats.

—Més que una modestia hi ha en aquesta opinió un estímul. Sempre que se reconeix que els alemanys no tenen una cultura, segueix la promesa de que la tindran.

—I això és la força d'Alemanya.

—Es una força, però és també una limitació. Tocqueville profetiza a son *chef de cabinet* el comte de Gobineau l'èxit futur de les seves obres a Alemanya, perquè, deia ell, els alemanys són les úniques gents capaces d'entusiasmar-se amb les coses abstractes. Potser per això la tasca dels seus escriptors ens sembla més funesta que la de Rhodes o de Gobineau en l'obra de divisió de Europa.

—Resulta que de l'origen primer d'aquestes idees res ne sabem però si de son deplo-

rable resultat, més deplorable perquè potser sigui definitiu.

—Això mai! El *justum potentiae æquilibrium* serà, demà encara, la llei d'Europa. Equilibri en les forces materials, com en les de l'esperit. I en això tenim ja un principi d'unitat; els factors d'aquest equilibri, pot-

ser poden endevinar-se en les fórmules vagues encara d'un neo-federalisme, que ens ha senyalat el llibre de Naumann; però d'això millor serà parlar-ne una altra estona.

M. REVENTÓS.

QÜESTIONS DE LLENGUATGE

QUASI BÉ

Aquesta locució adverbial l'accepten avui en dia molts de literats, que són acuradíssims en el llenguatge i posen els cinc sentits en fugir de tota impuresa. I certament no és pas impura en el sentit d'ésser pervinuda de forasteria; és, al contrari, ben catalana de naixença i força corrent a Barcelona, a la Costa de Llevant i, tal vegada, més i més enllà; però constitueix, al nostre entendre, un solemníssim disbarat.

Per modificar l'acció del verb en un sentit de semi-negació el bon català tenia, i té encara en l'actualitat, dues locucions adverbials sinònimes, quiscuna d'un matís especial: la llatínica *quasi*, sens aditament (quasi no hi veig, no hi veig quasi, quasi camina, camina quasi) i la popular *gairebé*, que, anteposada al verb, pren un sentit equivalent al de la primera (gairebé camina, gairebé no hi veig) i, postposada al verb, adquireix una valor especial, que sols és admissible acompanyant-la de negació (no camina gaire bé, no hi veu gaire bé).

La tendència a confondre mots i emporbrir-se, que el nostre idioma adquirí per manca de conreu literari durant centúries, ha fet sens dubte que modernament, dins certes comarques, s'hagi format una sola locució amb la mala barreja d'amdues, ca-

rregant a l'adverbi *quasi* la partícula qualificativa *bé*, que li és inaguantable, i deixant l'ús de la castiça expressió *gairebé*, on la dita partícula queia com l'anell al dit.

Jo entenc que els bons literats, no sols venen obligats a extirpar de la nostra llengua els barbarismes, sinó també les barbaritats, que el nostre mateix poble comet; i el nou adverbi *quasi bé* n'és una, tan condemnable per falsificar una noble paraula llatina, com per motivar el desús d'una locució genuïnament catalana. No ho dic per molestar cap dels excel·lents escriptors que, per inadvertència, l'han emprat. De quantes inadvertències pel mateix estil o pitjor no dec acusar-me jo mateix tot sovint, sovint. El pecat gros no ve de caure en alguna tara, cosa quasi inevitable en els actuals moments, sinó de sostenir-la per mal entès orgull un cop advertida.

Ara al qui cregui que disbarats de la naturalesa del que acabo de senyalar han d'acceptar-se literàriament per ésser d'ús corrent i fills de bon ase català, no em caldrà més remei que dir-li «passi-ho bé tingui» tot recomanant-li que s'apunti aquesta graciosa salutació, que ja va usant-se de valent.

J. RUYRA.

LLETRES

HIMNES I POEMES: MIQUEL DURÁN I TORTAJADA

El valencianisme literari d'avui renova l'actitut de totes les joves literatures que es giren vers les coses desaparegudes, i voldrien cercar en la tradició la força més profunda per justificar els nous ideals. Com els poetes catalans a les primeries de la renaixença, hi ha en els poetes valencians una inclinació a pouar

de l'història els seus temes lírics. I l'història cada poble, cada generació, cada individu se la fa a la seva manera. L'història és per a cadascú, menys per als historiadors, una imatge una mica vaga que pren les línies i el caient que un hom vol donar-li. Totes les belles coses que un hom voldria que fossin ara, les

atribueix a un moment que ja és lluny. En totes les antologies podria haver-hi unes coples de Jorge Manrique. Podríem tornar a dir amb algú que no ha dit abans, que la majoria dels homes si s'interessa per l'història és per lliurar-se d'ella. Ens engunia el moment d'ara i per ofegar la seva llum en una altra llum més viva, ens acollim al moment passat que forgem més aviat amb l'imaginació que no pas amb l'estudi. I encara, un hom llegeix en els llibres d'història allò només que vol llegir. De la mateixa manera que d'una ratlla impresa, en llegir-la sols la veiem en la meitat de les lletres que la formen, com si fossin partides en unes bandes iguals, així en llegir llibres d'història sols una meitat ens arriba als ulls de l'esperit.

Però el cas d'aquest poeta valencià, en Duràn i Tortajada, és una mica diferent. Ell sent també la sugestió del passat nacional, però el patriotisme de la seva poesia no es complau en la resignada evocació de les glòries mortes sinó que canta, amb confiança exaltada, la glòria futura.

Tot aquest llibre de versos és un cant a la terra, l'imatge de la qual és brillant i profusa com un arbre de moltes branques mogudes pel vent. Però la sensació que ens donen els seus versos més que una imatge visual és una imatge sonora. El poeta s'ha deixat dur sempre d'un doll d'interna música que l'omplia i en fixar-la en paraules fa nèixer un barboteig seguit i espontani. No recerca ni les imatges per expressar els sentiments, valent-se de les més senzilles, ni les paraules per expressar les imatges. Les hortes, la mar, les muntanyes, les barraques, l'aigua de les fonts i les gentils

hortolanes són les formes en que els sentiments d'aquest poeta se resolten sempre. Quan canta el seu amor a la patria o el seu amor a la dona, quan diu els seus cants d'enyorança com en cantar la seva esperança en el demà, vers aquelles formes ingenues tendeix a concretar-se la seva inspiració, perquè hi ha en elles una mena de llum que l'atreu, per lluny que'n sia, com la claror d'un far entre les boires.

La poesia d'En Duràn i Tortajada té, així, un aire de franca ingenuïtat, d'íntima dolçor que fan perdonar la línia a vegades esquerra del seu vers, i la repetició d'una mateixa imatge que torna i torna com un motiu musical.

Es d'encoratjar la fermesa amb què En Duràn i Tortajada predica líricament la integració de València en la Nació Catalana, i la fe de les seves paraules en l'avenir de tots els pobles que l'unitat de la parla tornarà a atancar. En les darreres pàgines del llibre s'hi llegeix el «Cant a l'unitat de la raça» on el poeta canta als fills de «l'imperi gloriós de l'alt rei En Jaume», i en amples versicles de prosa lírica diu la seva visió d'un monument en mig de la mar blava, en el límit de Catalunya i València i davant les Mallorques, aixecat en glòria al Rei conqueridor.

Si En Duràn i Tortajada gira els ulls a la glòria d'ahir, i vol alliberar-se de l'història amb l'història, no és per manca de confiança en el demà, sinó per la mateixa força del seu amor per aquest avenir que ell sab veure, amb cor optimista, i que és la flama que anima amb el seu llangoteig tremolós la seva obra poètica.

ALEXANDRE PLANA.

MEDITACIONS SOBRE L'ARQUITECTURA

LA CONSTITUCIÓ

V

La vida de l'edifici, és una realitat que a l'oposarse a les circumstàncies pren la forma; mes per a la possible subsistència d'aquesta actitud, cal una constitució acordada a l'acte que l'ésser arquitectònic realitza.

El fonament de la harmonia arquitectònica, rau en aquesta relació viva i continuada de les diverses potències de la construcció; i és aquesta harmonia fonamental, el senyal infalible de la vitalitat de l'edifici. La vida és un corrent, que va de l'informe a l'orgànic, de l'orgànic al formal, i del formal a l'expressiu i de l'expressiu a l'estètic. Els elements estètics, per tal, són absolutament inseparables d'aquestes causes que

l'idealisme abstracte anomenaria enginyerils.

Cal, doncs, a l'edifici que s'és format com a conseqüència d'una actitud oposada a les circumstàncies exteriors, una sana i robusta constitució, una constitució talment suficient, que faci d'aquest acte d'oposició, un acte d'harmonia, de tal manera, que la acció de la matèria sia per la sana disposició dels membres, una gimnasia enrobustidora. Tota lluita, tota oposició, comporta la fatiga, i un vencedor i un vençut, mentre que l'harmonia, és la conversió de les energies en moviment, a jòc, a harmoniós equilibri, el qual suposa la subsistència de tots els elements en acció, la convivència de totes les energies latents.

L'arquitectura és, doncs, una latència harmoniosa, un estat de convivència de les forces que en la mutua convivència hi

alcancen la categoria formal. Hi ha com una secreta força vivificant en aquesta reunió d'elements, que aportant quiscún d'ells una valor parcial, formen una suma on hi són comptades les darreres potencies de tots ells.

Es una multiplicació constant de facultats, la que troba la materia posada en jòc. La pedra orba, se perfila en arcada, i en columna. L'exercici afina la facultat i forma el còs i afina la forma que aquest pren en l'actitut. Aquí, i enlloc més que aquí hi ha la bellesa de l'edifici, i aquesta resplendor de la realitat íntima, és la essencia dels estils.

L'art és, doncs, un fet vital, un estat superior del vital, i sols pot partir de ço que és viu. La realitat d'on parteix l'arquitectura, germen de les formes, és inviolable com una cosa sagrada. Déu ha fet les muntanyes per a viure, i els arbres i les besties segueixen una llei que és l'ordre de la seva realitat, i si l'arquitectura manca a la llei que la seva realitat li planteja, qualsevolga d'aquestes coses naturals li serà superior.

No oblidem l'ésser per la forma. La forma serà sempre una abstracció inferior a la Natura, quan ella no sia la resultant d'una realitat. La superioritat de l'art envers la Natura, no serà mai en l'ésser una cosa diversa d'ella, sinó ella elevada en un estat superior. L'ésser, doncs, és el que deu preocupar-nos i la seva constitució sana, que li assegura la vida i la latencia. La possible subsistencia de l'organisme té el seu senyal en l'harmonía, que dins la construcció pren el nom d'equilibri. Si les forces tinguessin veu, els monuments cantaríen; i si poguéssim per un moment traduir a sò l'activitat de la materia, seria fàcil comprendre que una sola veu desharmònica podria destruir la nostra obra, i que no seria pas ni mitjanament acceptable una simfonia, on el timbal i els platerets cuidessin d'ofegar el desacord de veus interiors. No obstant, ja fa anys que en l'Arquitectura, no hi ha res més que timbal i platerets ornamentals, i l'acceptem, encara que considerem, en bon raonament, que la força és a l'arquitecte ço que és al músic el sò.

El nostre temps és barrocamment preocupat dels efectes, i les arts, no progressen

perquè elles són una exaltació del vital, i el vital és oblidat. Preferim les positures a les actituts, i sovint les confonem. Som excessivament educats de fòra, i bé ens cal reconèixer que la cultura ha ofegat un xic la humanitat. Cerquem en l'obra d'art, millor que una realitat nova, un efecte estètic, i judiquem les valors de l'art per una continua comparança històrica.

Anem repassant els estils, i enganxem les crostes estilades damunt l'anemia de les nostres construccions. Quan la moda passa, cau el crosticer, i l'organisme malalt ensenya els òssos tristos. Inútils són a la nostra viciada educació artística les grans lliçons de la historia, perquè l'hem presa no com un troç de la vida, sinó com un espectacle. Per això restem insensibles davant la lliçó muda de les superbes catedrals gòtiques, contra les quals se giraven un dia les ires novoclàssiques; mes ni una pedra fou tocada perquè una sola pedra hauria llençat el pes enorme de la seva realitat damunt del violador de la llei. El tristíssim enginyer qui presentava en aquells dies al Saló de Paris un projecte de destrucció de les catedrals, pel mitjà del desbasament de les llurs pilastres, feia l'elogi més gran que d'elles pugui fer-se, i bé cal considerar-lo avui com un veritable antecessor de Viollet le Duc. Inviolables elles, han arribat senceres fins els nostres dies, al revers d'aquella arquitectura novoclàssica que quan vingué la moda pseudo-gòtica del romanticisme no li costà gaire de canviar les formes rectilínies del clàssic per les formes ornamentals tabulades de l'art medieval.

Aquesta és una de les més clares lliçons de la historia, i ella vé en favor del principi que aquí sostenim, segons el qual el procés arquitectònic sempre invariable comporta una realitat material enfront, d'una circumstancia que dona l'actitut. Una actitut que dona una forma; i forma i actitut que demnaen una constitució seria per a persistir. La forma persistent és un element expressiu, i en l'element expressiu és allí on solament podem trobar la possibilitat estètica.

JOAQUIM FOLCH I TORRES.

LA EVOLUCIÓ DE LA PINTURA A CATALUNYA

EN EL DARRER QUART DE SIGLE

Ample espai resta ara, dins el concepte que nostre art deu ésser germà del de tots els pobles mediterranis per a que folgadamente hi càpiguen les diverses orientacions de que ja hem parlat. Partint d'ell, ja siga acostant se a l'art antic, de l'altre extrem del Mediterrani; o bé als italians, comprès el Renaixement; o bé, en fi, concretant-se al popular català; siga la que's vulga la orientació d'aquestes que's prengui, l'art nostre ja's formarà dins el seu, deslliurat de la influència nòrdica.

* * *

Ara tractem, encara que ràpidament, de l'estat de coses en els moments actuals; examinem els nuclis que ja han cristal·litzat.

Un d'ells, ja definitivament format, darrera llarg treball (ben meritori per cert), el que havia pres per punt de partida *l'art popular*, ja ha donat un bell fruit en la «Escola dels bells oficis». En efecte, és en la tradició de l'art popular, que creiem que deuen basar-se les arts, fins ara dites *aplicades*, com són l'art de la terra, la ceràmica; la fusteria, metal·listeria, etc. El resultat d'aquest criteri, el podem veure (a més del que ja s'ha fet aquí, ben falaguer per a encoratjar als artífexs) en el que s'ha fet en altres països d'Europa: Anglaterra, Alemanya, Bèlgica i Austria. La «Escola dels bells oficis», doncs, creiem que està perfectament orientada, responent, la seva creació, a una necessitat d'ordre estètic, pròpia sols de les nacions que acusen una forta vitalitat nacional. Però, si aquest sentit de tradició, *del popular*, reïx, per a invadir el camp del gran art (que sempre deu ésser universal, encara que porti en son si el llevat de la terra) ben nefasta tindrà d'ésser per a nosaltres la seva influència. Per a demostració d'això, direm quelcom, abans d'acabar el present treball.

Altres dels nuclis formats, menys concret que el precedent, és el que ha pres com a orientació, el Renaixement italià, més propendint, ja en son començament, al barroquisme, a fi de donar-se la mà a tot el vell català dins d'aquest darrer estil. Tendència, que no sols vol aplicar-se als oficis, sinó més, encara, al gran art.

Menys que l'altra la creiem fructífera per a l'art nostre. Perquè, d'aplicar-se als oficis, ens desviaria de la vera tradició, que ha d'ésser l'art popular, com hem dit; i d'aplicar-se al gran art, ens portaria, per a tancar-nos estretament, en un període determinat, amb el que res tenim que veure, tret de l'afinitat que puga haver entre tot art que tinga per centre el Mediterrani. Per a nosaltres, el Renaixement italià, no pot ser més que un bell exemple de lo que nosaltres tindriem de fer: és a dir, el nostre renaixement.

Però, aqueixa tendència enclou altre perill. El barroquisme fou la descomposició del Renaixement, de manera, que si els nostres seguidors d'ell comencen per aquí, a on acabaran? Mes no sols és aquest el perill, sinó que, pel que hem vist, les fonts d'inspiració de aquests artistes, no són gens pures ni pròpies a aixecar nostre art al nivell del gran art ideal. La tenda de l'antiquari, la estampa vella, la vella indumentaria (el tradicional popular, adequat als oficis, però inadequat al gran art) aqueixes són les fonts de que ha de sortir, forçosament, un art mort, anecdòtic, ple de reminiscències d'èpoques perfectament determinades, art que ja neix mort, fruit d'esperits ben estrets i de ment ben tenebrosa.

Mes la tendència renaixementista no porta sols aqueixa direcció. Entre els teoritzadors, n'hi han que voldrien que fos tradició nostra a seguir, l'art de Rafael, per creure que aquest representa, dins el Renaixement italià, la tradició grega. Però, és gran errada creure això. Rafael podrà tenir quelcom de l'arabesc de la pintura pompeiana (menys grega del que se suposa) però res més. Rafael, dins son temps, no representa més que l'academisme, en el qual Déu ens lliuri de caure. Per això, aquests, veuen en el nostre Mercader, un dels primers decoradors catalans, un veritable precursor del moviment actual. Aqueixa és errada més gran, encara.

* * *

Aquests són, dibuixats a grans trets, els grups que més clarament se destaquen, dins aquesta gran orientació que ha pres l'art entre nosaltres, definitivament emancipat de la influència de l'art dels països del Nord. Mes aquesta breu ressenya, no seria completa si no diguéssim quelcom del realitzat pel nostre propi esforç personal i el d'altres companys, que pot marcar altre grup, ben caracteritzat, dins la gran orientació.

Nosaltres hem proclamat, des del primer moment, com a tradició nostra, l'art grec. Direm, ara, el perquè. No sols per creure que la nostra terra, Catalunya, país meridional, abocat al Mediterrani, tingués d'inspirar a l'artista i disposar la seva mentalitat, dins l'equilibri i la mesura, com inspirà i disposà a l'artista grec, (a part d'altres causes) la terra de Grecia. No sols per això, diem, sinó perquè, creient que l'art ha d'ésser quelcom *d'universal*, en ell podem trobar una de les més belles realitzacions. L'hellenisme porta a l'universal, Per primera volta, al món, l'artista grec arriba a la creació d'un art de valor universal, deslliurat de tot particularisme. El poeta, que canta, ja no canta l'anècdota, sinó l'humà contingut

en ella; l'artista cerca les formes essencials de les coses, despullant-les de tot accident impermanent; l'arquitecte fa expressiva la estructura; l'art dóna a tot un valor d'eternitat. L'artista, doncs, ja col·loca les formes de les coses vives, en un pla completament ideal, que és quan, el fet de l'art se realitza per complet. I és per això, (cercant l'exemple en altra banda) que la obra de Beethoven, no és la d'un alemany, com ho és la dels mestres que foren abans d'ell, tota saturada d'esperit nacional i de l'esperit de la època; com l'obra de Miquel Angel, no és la d'un italià, com ho era la dels quatrecentistes; i per fi, com tampoc a Grecia, el gran art del segle v, fou grec, com ho fou el dels pintors de vasos i el dels anònims autors de les figulines de Tanagra.

Mes algú dirà: ¿Aquest art superior, de valor universal, és quelcom de completament deslliurat d'una terra? Fóra gran equivocació el pensar això. L'artista, no pot res sense la natura, sense tot el vivent que el volta. Mes ell, no ens ha de donar el purament real, sinó la seva essència; és sols quan arriba a això, que ell verament crea. Amb els elements que la realitat li dóna, ell, lliurement, dóna forma a quelcom de lògic *que porta dins seu*. De manera que no solament ens dóna el de cada terra, sinó que, penetrant més fonament en les coses, ens en dóna l'essència, el seu esperit, de que'ls altres ni han tingut un vesllum. Perquè l'art no és imitació; és creació. I la imitació no ens dóna més que l'aspecte fugitiu de les coses: ço que és ara, i no serà ja dins d'un moment. De manera, que aquest que copia la realitat, no copia, en veritat, més que una fantasma,

quelcom que precisament no té realitat, ja que és inestable, passatger. L'altre, en canvi, cerca el persistent, el que sempre és igual a pesar dels canvis. Aquest, doncs, va més a la entranya de les coses. I no s'acontenta amb això, sinó que cerca, no l'individual, sinó l'específic; i no les coses com les ha disposat l'atzar, sinó d'una manera que podríem dir humanitzada, ja que son ordenament correspònd a un ritme intern que sols l'artista pot sentir. De manera, que el que fa així l'artista, no és el cercar quelcom d'isolat, sinó, pel contrari, penetrar més fonament tot el que'l volta, o dit d'altre mode: *universalitzar el de cada terra*.

Com hem dit abans, això és el que per primera volta al món, varen fer els grecs, a qui prenem per mestres. Com ja varem dir en nostres «Notes sobre Art», el gran art de Catalunya està per nèixer o neix ara, amb tots nosaltres, Catalunya té una bella tradició d'art popular (que deu continuar en els oficis) mes està mancada en absolut de tradició en el que respecta al gran art. Dins del passat, no posem ni un sol artista de gran talla, ni una sola obra de aquestes que ja viu dins la eternitat. ¡No tenim el llevat del gran art!

**

Amb tot, el llevat hi és. Només hi ha que escucar en la terra. El trobarem a Tarragona, i més, encara, a Empuries, i per tot Catalunya. El llevat hi és, per qui sàpiga gustar el seu agre d'immortalitat. Per qui vingui senyalat per mà divina, predestinat per a realitzar el miracle d'eternitzar el nostre.

J. TORRES GARCIA.

DIETARI ESPIRITUAL

**

L'exposició de treballs escolars organitzada pel Consell de Pedagogia ha estat una continuació embellida per la gracia del perfeccionament.

Les energies que abans s'esmerçaven en protestar de suposades fiscalitzacions, ara són llevat d'iniciatives noves. Hem après de millorar senzillament.

**

El nostre amic Eugeni Xammar ha publicat a Londres un opúscol català: *Contra l'idea d'imperi*.

Més que la fina exposició doctrinal i la competència ideològica de l'autor, volem lloar la perfecta normalitat de la impressió catalana en terres estrangeres.

I la fidelitat ortogràfica a les Normes de l'Institut que han trobat, sense discussions i votacions ridícoles d'honorables còssos d'adjunts, una contundent sanció universal.

Hem rebuda la simpàtica crida que l'escriptor rossellonès Carles Grandó dirigeix *als catalans de l'altra banda del Pirineu* excitant llur interès a favor del poeta Josep S. Pons, presoner dels alemanys des del 28 d'Agost de 1914, vexat per la duresa del tracte en un camp de represalies.

Nosaltres, que hem honorat les pàgines de LA REVISTA amb la col·laboració de J. S. Pons i que molt abans de la guerra divulgàrem a Catalunya la personalitat d'aquest poeta, ens adherim a l'actuació que a son favor han empresa els literats catalans.

La nostra amistat, rebutja, però, l'exhibicionisme dels oportunistes. Sabem el poeta dissortat prou discret per no acceptar cap favor que serveixi d'esquer a una gazetilla amb abundor de cognoms sense maduresa de coneixement ni veritat d'afectes.

Mutua General de Segurs

Societat d'accidents del treball

CONCELL ADMINISTRATIU:

President: Trinitat Rius i Torres.—Vis-President: Josep Masana Tarrés.—
Secretari: Pere Calvet Pintó.—Vocals: Tomàs Recolons Lladó; Jaume Brutau
Manent; Joàn Torres Vilanova; Lluís Guarro Casas; Romà Regordosa
Soldevila: Caietà Marfà Clivillés

Agent en Sabadell **FELIU CAROL**

Balaguer, 152   ☎   ☎   Telefon 293

LES ARTS GRAFIQUES JOAN COMAS

Impremta i Litografia

Fàbrica de Mostraris, Plaques, Cromo i Relleu

Maquinaria especial per a la impressió de tricromies i relleus

Expedicions a províncies i ultramar

Rambla, 81 i Lacy del 1 al 37

SABADELL

PUBLICACIONES DE "LA REVISTA"

Administració: CORTS CATALANES, 613, baixos - - BARCELONA

HA SORTIT:

CANÇONS i ELEGIES

DE CLEMENTINA ARDERIU

L'edició de les obres és pulcra i econòmica. Hi han en premsa i preparació obres de J. M. López Picó, Miquel Poal, Manuel de Montoliu, Joaquim Folch i Torres, Martí Casanovas, Josep Lleonart, Alexandre Plana, Joaquim Folguera, Josep M.ª de Sagarra, J. Farràn i Mayoral, Eugeni d'Ors, Carles Riba, Josep Carner, A. Rovira i Virgili, Miquel Ferrà i altres.

GALERIES LAIETANES

Corts Catalanes, 613

ANTIGUITATS :: EXPOSICIONS
LLIBRERÍA D'ART :: CAVES
DE VINS : ART MODERN